

Aarschots hoen

Het Vereenvoudigd Beheer van Neerhofdieren (VBN) door SLE is erkend door de Vlaamse overheid

Doel

Instandhouding lokaal ras

Eigenschappen

Herkomst Het huidige Aarschots hoen is opnieuw gecreëerd naar het voorbeeld van het oude Aarschots hoen dat waarschijnlijk ontstond omstreeks 1850. Lokale hoenders werden in de negentiende eeuw gekruist met Aziatische reuzenhoenders (of hoenders die hiervan afstamden) en die via de haven van Antwerpen in het Aarschotse terecht kwamen. Die kruisingen resulteerden in een leg/vleesras van gemiddelde grootte. Vooral het vlees viel in de smaak en het werd rond 1900 op de talrijke boerderijen in de wijde omgeving van Aarschot gehouden. Deze werden op de wekelijkse markt opgekocht door poeleniers die ze dan in het Brusselse aan de man brachten. Dit gebeurde overigens op een identieke manier met het Mechels hoen.

Het Aarschotse hoen wordt vermeld in het werk 'Hoenderrassen' van R. Houwink (1909). De Aarschotse koekoek was verwant aan de Mechelse, maar was minder zwaar en slanker. Het ras was verdwenen, tot in 1983 een kleine groep kwekers besloot het Aarschots hoen terug tot leven te wekken. Aan de hand van getuigenissen - o.a. van een oude poelenier die het Aarschots hoen ooit verhandelde - maakte men een reconstructie. Jacobus Cypers speelde daarin een belangrijke rol. Hij was er van overtuigd dat het Aarschots hoen in feite een kruisingsproduct is van een Mechels hoen en een Belgische vechter. In 1992 zetten Albert Tuerlinckx, Hubert Van Aarle en Fredy Van Aerschot het werk verder.

Aarschotschots hoen haan

Een belangrijk verschil met het oorspronkelijke dier is de eikleur. Er wordt aangenomen dat deze vroeger geel- tot lichtbruin was. De bedenkers van de nieuwe Aarschotse zorgden er echter voor dat hun creatie roestkleurige, donkerbruine eieren legt. Ze dachten dat deze eigenschap het ras gewild zou maken. Om dat doel te bereiken werden buitenlandse rassen ingekruist. Eerst werden Marans gekruist met Brugse vechters. In een latere fase (voor 1992) werd ook Welbar (een industriële Engelse versie van Welsumer met koekoekfactor) ingekruist. In 1994-95 werd nogmaals een Marans haan (koperzwart) ingebracht. Sindsdien werd gewerkt aan raszuiverheid en stabiliteit van de stam. In 2003 werd het ras officieel erkend. De enige kleurslag is koekoek goudhalzig.

Algemeen voorkomen

Het Aarschots hoen is een middelzwaar, middelhoog gesteld, vrij fors dubbeldoelhoen met een vrij diepe borst en een vrij hoog gedragen staart. De hennen vertonen een goed ontwikkelde legbuik. Het legt opvallend donkere eieren. Hoewel het aanspraak maakt op een lange voorgeschiedenis, is het een recent ras dat pas in 2003 officieel werd erkend.

Eigenschappen

- dubbeldoelras (levert zowel vlees als een behoorlijk aantal eieren)
- legt goed, maar er zijn geen cijfers beschikbaar over het aantal eieren/jaar
- legt, in tegenstelling tot het oorspronkelijke ras, donkerbruine eieren van ongeveer 65 gram
- zowel geschikt voor het houden in vrije uitloop als in beperkte ruimte

Uiterlijk haan

- **kam:** enkel, middelgroot en recht. Voorzien van 5 tot 6 regelmatig gevormde en goed ingesneden kamtanden. Felrood van kleur. Kamhiel vrij van de schedel
- **kop:** nauwelijks middelgroot
- **gezicht:** onbevederd, fijn van weefsel, levendig rood van kleur
- **snavel:** stevig, middellang, naar de punt toe gebogen; licht hoornkleurig, iets aanslag toegestaan
- **kinlellen:** middellang, breed en goed gerond, fijn van weefsel en levendig rood van kleur
- **oorlellen:** middelgroot, langwerpig, fijn van weefsel en levendig rood van kleur
- **ogen:** groot, rond, levendig van uitdrukking, oranje-rood
- **hals:** tamelijk kort, enigszins naar voor gedragen, bovenaan iets gebogen
- **romp:** vrij breed, gerond en bijna horizontaal. Achterdeel goed ontwikkeld
- **rug:** middellang, breed en bijna horizontaal. De overgang naar de staart in een holle lijn
- **borst:** vrij breed, goed gerond en vrij diep
- **vleugels:** goed ontwikkeld, bijna horizontaal gedragen. De vleugeleinden voor een deel schuilgaand onder het zadelbehang. Slagpennen breed en elkaar goed afdekkend
- **staart:** goed ontwikkeld, tamelijk hoog onder een hoek van ongeveer 60 graden gedragen. De stuurveren breed en vrij goed ontwikkeld. De sikkels en bij-sikkels goed gebogen, niet voorbij de stuurveren reikend. Staartdekveren goed ontwikkeld
- **benedendijen:** krachtig, middellang en goed uit de flankbevedering tredend
- **loopbenen:** middellang, krachtig maar niet te grof, glad, voorzien van fijne schubben, witroze
- **tenen:** stevig, goed gespreid, zelfde kleur als de loopbenen
- **nagels:** stevig, goed gebogen, licht hoornkleurig
- **bevedering:** goed ontwikkeld, glad en gesloten aanliggend

- **halsbehang:** goed ontwikkeld. De halsbehangveren zijn lang, breed en reiken tot op de schouders en rug. De voorzijde van de hals wordt voor een deel omsloten
- **zadelbehang:** vol, de brede sierveren vullen de overgang naar de staart goed op

Uiterlijk hen

Behalve de secundaire geslachtsverschillen, dezelfde kenmerken als bij de haan, met uitzondering van:

- **romp:** gestrekt, diep, met goed ontwikkeld achterdeel en goede donsontwikkeling
- **rug:** tamelijk lang, vrij breed en horizontaal, zonder een zadelkussen te vormen in een holle lijn oplopend naar de staart
- **staart:** middellang, hoog onder een hoek van ongeveer 50 graden en enigszins gespreid gedragen. Staartstuurveren breed en elkaar goed afdekkend

Kleurslag

De enige kleurslag is koekoek goudhalzig.

Gewichten

Jonge haan 3,50 kg
Jonge hen 2,50 kg

Overjarige of oude haan 4,00 kg
Overjarige of oude hen 3,00 kg

Te vermijden fouten

Te kort van rug; te lage of te hoge beenstelling; wit in de oorlellen; sterk aflopende ruglijn; te hoge of te lage staartdracht; te weinig gewicht.

Zware fouten

Witte oorlellen; stoppels op de loopbenen; sporen van geel pigment in de snavel, loopbenen of huid.

Status

Dit ras was uitgestorven maar is opnieuw gecreëerd (2003), het is bijzonder zeldzaam.

Geografisch

Vlaanderen. Het was een weinig verspreid hoenderras dat in Noord-Hageland voorkwam en dat leefde in de schaduw van het Mechels hoen. In de literatuur is weinig of niets terug te vinden over dit ras, alle oorspronkelijk genetisch materiaal is ook verdwenen. Dit ras is opnieuw gecreëerd op basis van getuigenissen van mensen die het hoen nog zouden gezien hebben.

Vereenvoudigd Beheer van Neerhofdieren
(VBN) Steunpunt Levend Erfgoed (SLE) vzw
WWW.SLE.BE - info@sle.be

Aarschots hoen hen

Systeem van identificatie - niet-verwijderbare ring

Pluimvee dat gehouden wordt op het eigen erf dient niet identificeerbaar te zijn en bij het verhandelen van dieren van de ene fokker naar de andere moeten de dieren ook niet identificeerbaar zijn. Maar van zodra dieren naar een verzameling (tentoonstelling of verkoopsmarkt, ...) gaan, moeten ze identificeerbaar zijn met een niet-verwijderbare pootring. SLE verdeelt ringen die ook op pluimveetentoonstellingen aanvaard worden (EE-ringen). Daarnaast heeft SLE ringen voor dieren van eigen kweek die bestemd zijn voor huis- tuin- en keukengebruik.

De ringmaat voor het Aarschots hoen: 22 mm (haan) en 20 mm (hen).

De wet zegt het volgende: ***“Het verhandelen van pluimvee en hobbypluimvee naar en door ‘hobbyhouders’, al dan niet via de markten, is verboden, met uitzondering van de afwijkingen.”***

De afwijkingen:

1) In afwijking van het algemeen verbod, is het verhandelen van pluimvee en hobby pluimvee, al dan niet via de markten, door een **pluimveehandelaar** toegelaten onder de volgende bijkomende voorwaarden:

De pluimveehandelaar kan enkel pluimvee en hobbypluimvee verhandelen dat afkomstig is van:

- a) een houder van **pluimvee geregistreerd in Sanitel**.
- b) een houder van **hobbypluimvee geregistreerd in Sanitel**, op voorwaarde dat deze al zijn kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwergkwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van geslacht Columba en pauwen door een erkende dierenarts tegen ND heeft laten **vaccineren**. Deze vaccinatie gebeurde ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiters van het gebruikte vaccin. De vaccinatie werd door de erkende dierenarts geattesteerd. De aangekochte dieren waren bovendien minstens 15 dagen en maximum 9 maanden voor de aankoop gevaccineerd.
- c) een houder van **hobbypluimvee, die niet in Sanitel geregistreerd is**, op voorwaarde dat:
 - de verhandelde kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwergkwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van het geslacht Columba en pauwen individueel geïdentificeerd zijn met een gesloten **niet-verwijderbare pootring**, verdeeld door een erkende vereniging als bedoeld in het koninklijk besluit van 2 juni 1998 betreffende de zoötechnische en genealogische voorschriften voor de verbetering en de instandhouding van de pluimvee- en konijnenrassen of in het besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2010 betreffende de organisatie van de fokkerij van voor landbouw nuttige huisdieren.
 - deze de verhandelde vogels door een erkende dierenarts tegen ND heeft laten **vaccineren**. Deze vaccinatie gebeurde ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiters van het gebruikte vaccin. De vaccinatie werd door de erkende dierenarts geattesteerd.
 - de aangekochte dieren ten minstens 15 dagen en maximum 9 maanden voor de aankoop gevaccineerd waren.

2) In afwijking van het algemeen verbod, is het verhandelen van hobbypluimvee, al dan niet via de markten, **door een in Sanitel geregistreerde hobbyhouder** toegelaten onder de volgende voorwaarden:

- a) De houder is verplicht om al zijn kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwerg- kwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van het geslacht Columba en pauwen door een erkende dierenarts te laten vaccineren tegen ND. Deze vaccinatie gebeurt ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiter van het gebruikte vaccin. De vaccinatie wordt door de erkende dierenarts geattesteerd.
- b) Voor het verhandelen naar een handelaar, moeten de verhandelde dieren volgens de instructies vermeld onder punt 1.c al tenminste 15 dagen en maximum 9 maanden gevaccineerd zijn.
- c) Voor het verhandelen naar een andere houder van hobbypluimvee, al dan niet in Sanitel geregistreerd, moeten de verhandelde dieren gevaccineerd zijn volgens de instructies vermeld onder punt 1.c.

3) In afwijking van het algemeen verbod, is het verhandelen van hobbypluimvee door **een niet in Sanitel geregistreerde hobbyhouder**, met uitzondering van de verkoop via de markten, toegelaten onder de volgende voorwaarden:

- a) ***De houder kan zonder voorwaarden zijn hobbypluimvee direct verhandelen met een andere hobbyhouder.***
- b) De houder kan zijn kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwergkwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van het geslacht Columba en pauwen verhandelen **aan een pluimveehandelaar** op voorwaarde dat:
 - i. deze dieren individueel **geïdentificeerd zijn met een gesloten niet-verwijderbare pootring**, verdeeld door een erkende vereniging als bedoeld in het koninklijk besluit van 2 juni 1998 betreffende de zoö- technische en genealogische voorschriften voor de verbetering en de instandhouding van de pluimvee- en konijnenrassen of in het besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2010 betreffende de organisatie van de fokkerij van voor landbouw nuttige huisdieren.
 - ii. de verhandelde vogels door een erkende dierenarts tegen ND werden **gevaccineerd**. Deze vaccinatie gebeurde ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiter van het gebruikte vaccin. De vaccinatie werd door de erkende dierenarts geattesteerd.

Systeem voor registratie van afstamming

Steunpunt Levend Erfgoed vzw gebruikt een eigen softwaresysteem om het Vereenvoudigd Beheer van Neerhofdieren (VBN) te kunnen doen. Het is een eenvoudig systeem dat enkel beoogt te registreren wie welke dieren houdt en hoeveel.

Identificatie van de dieren is voor dit systeem niet nodig aangezien volgende gegevens door de fokker zelf kunnen ingevoerd worden. Iedereen die een account aanmaakt via www.sle.be en mijnSLE kan gratis het programma gebruiken. SLE-lidmaatschap is niet vereist.

In de databank volgende gegevens bijgehouden:

- de eigenaar
- het ras
- de kleurslag

Verder kan geantwoord worden op volgende vragen:

- Ik heb een idee van het aantal jonge en volwassen dieren per geslacht
- Ik heb alleen een idee van het aantal dieren per geslacht
- Ik heb alleen een idee van het aantal jonge en volwassen dieren
- Ik moet me beperken tot een globaal aantal dieren

Steunpunt Levend Erfgoed vzw werkt aan een nieuw patrimoniumbeheerprogramma waarin het ook voor neerhofdieren mogelijk zal zijn dieren op individuele basis te registreren en afstammingsgegevens zullen kunnen bijgehouden worden.

Selectie- en fokdoelstellingen

Het Aarschots hoen is een dubbeldoelras dat donkerbruine eieren legt van ongeveer 65 gram. Het doel van de fokkerij is de instandhouding met behoud van de kenmerken en de nutsdoelen.

De gezondheid van de dieren is van groot belang binnen de stamboekfokkerij. Fokkers worden geadviseerd om enkel dieren in te zetten met een probleemloze gezondheid die een minimum aan diergeneeskundige zorg vereisen en die geen zoötechnische gebreken vertonen.

Bijzondere aandacht gaat naar de soliditeit van het geraamte: geen krom borstbeen, geen kromme benen of tenen, geen X- of O-benen, geen karperrug, geen splitvleugels, kruisbekken... Doordat bij pluimvee meer lijnenteelt voorkomt, is grote aandacht nodig bij het beoordelen van de nakomelingen en kunnen genetische afwijkingen niet gebruikt worden voor de fok.

Van inteelt is sprake als twee dieren met elkaar worden gepaard die familie van elkaar zijn. Bij lijnenteelt wordt hetzelfde gedaan. Het verschil tussen inteelt en lijnenteelt betekent in de praktijk meestal een verschil in gradatie. Bij het toepassen van lijnenteelt is de achterliggende gedachte veelal om daarmee goede eigenschappen te 'verankeren' en zo zekerheid in de vererving te creëren.

Maar lijnenteelt en zeker inteelt geeft een verhoogde kans op het optreden van erfelijke afwijkingen en het optreden van inteeltdepressie (voornamelijk terug te zien in verminderde vruchtbaarheid en vitaliteit). Op populatieniveau is een verkleining van de genetische spreiding (dieren in de populatie worden steeds meer familie van elkaar).

Inteelt en lijnenteelt is af te raden als het om de instandhouding van het ras gaat.